

KONFERENSIYALAR UZ

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**III RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

IYUN, 2025

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.uz>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**III RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, iyun

TOSHKENT-2025

ISBN 978-9910-09-176-6

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.

III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 245 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 3-iyun

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda “Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar” mavzusidagi III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

ISBN 978-9910-09-176-6

Barcha huqular himoyalangan.

© Sciencesproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

TARIX FANLARI

Atamuratova Dilafroz

"ISHTIROKIYUN", "QIZIL BAYROQ", "TURKISTON" GAZETALARIDA XIVA XONLIGI, XXSR
HAMDA XSSRGA OID XABARLAR VA ULARNING AHAMIYATI 7-9

Sultanov Samandar

XORAZM VOHASI VA QUYI ZARAFSHON VODIYSI BRONZA DAVRI MANZILGOHLARIDA
ARXEOLGIK TADQIQOTLAR NATIJALARI 10-12

Bobobekova Nargiza

JIZZAX VILOYATI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMI
FAOLIYATI TARIXI (XX ASR BOSHLARI) 13-19

IQTISODIYOT FANLARI

Tangirkulov Bekzod

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY RESURLAR
SHAKLLANISHINING NAZARIY ASOSLARI 20-24

FILOLOGIYA FANLARI

Azamatova Gulnoza

NEMIS TILIDAGI "EIN" SO'ZI VA UNING QO'LLANILISHI 25-27

Nazimova Himmatoy

EPOS JANRINING PAYDO BO'LISHI VA SHAKLLANISH MASALALARI TAHLILI 28-31

Tadjiyeva Umida

MAQOLLAR TILSHUNOSLIK SOHASINING O'RGANISH OBYEKTI SIFATIDA 32-35

Matyaqubova Ozoda

FRANSUZ TILIDAGI GAP TARKIBLI FRAZEOLGIK
BIRLIKLER VARIANTLARINING TURLARI 36-40

Qilicheva Shahlo

O'ZBEK VA NEMIS TILLARIDA QO'SHMA SO'ZLARNING MORFOLOGIK,
STRUKTURAL YASALISHI 41-45

Samandarova Nilufar

FRANSUZ TILIDA HARAKATGA YO'NALTIRILGAN FE'LLARNING
IFODA XUSUSIYATLARI 46-49

Jumanazarova Kamola

ABDULLA QODIRIYNING „O'TKAN KUNLAR" ROMANIDA
MILLIYLIKNING IFODALANISHI 50-52

Abdullayeva Gulnora

HOZIRGI NEMIS TILIDA "ES" KOMPONENTLI GAPLARNING MA'NOSI VA VAZIFALARI HAMDA
ULARNING O'ZBEK TILIDAGI SINTAKTIK EKVIVALENTLARI 53-56

YURIDIK FANLARI

Kараходжаева Окилахон

О ВЗАИМОДЕЙСТВИИ ОЛИЙ МАЖЛИСА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ОРГАНОВ
ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ ПРИ ОСУЩЕСТВЛЕНИИ
ПАРЛАМЕНТСКОГО КОНТРОЛЯ 57-62

<i>Otamirzayev Oybek</i> YER OSTI SUVLARI HUQUQIY MUHOFAZASI YO'LIDAGI MUHIM QADAM	63-65
<i>Abdihakimov Samandar</i> SUD HAL QILUV QARORLARINI BEKOR QILISH YOKI O'ZGARTIRISH ASOSLARI TURLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	66-69
<i>Komilov Asadbek</i> MATBUOT ERKINLIGI BO'YICHA XALQARO STANDARTLAR	70-74
<i>Xudaibergenova Dilnoza</i> RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MULK HUQUQIGA OID HUQUQIY ASOSLARNI TAKOMILLASHTIRISH	75-79
<i>Eraliyeva Malika</i> "INSON" IJTIMOIIY XIZMATLAR MARKAZLARI FAOLIYATINING HUQUQIY ASOSLARI: IJTIMOIIY XIZMATLARNING SIFATINI OSHIRISH YO'LLARI	80-82
<i>Самигжонов Зилола</i> ПОНЯТИЕ, ПРИНЦИПЫ И КЛАССИФИКАЦИЯ ВИДОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ИНОСТРАННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	83-87
<i>Asqarov Nodirbek</i> VOYAGA YETMAGAN SHAXSLARNI G'AYRIIJTIMOIIY XATTI-HARAKATLARGA JALB ETGANLIK HOLATLARINI KVALIFIKATSIYA QILISHDA AMALIYOTDA YUZAGA KELAYOTGAN AYRIM MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	88-92
<i>Тураев Абдуазим</i> ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПЕНИТЕНЦИАРНОЙ СИСТЕМЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	93-102
<i>Murodova Sojida</i> WHAT CAN UZBEKISTAN LEARN FROM CHINESE SMART COURTS?	103-107
<i>Akramova Sabrina</i> O'ZBEKISTONDA AXBOROT XAVFSIZLIGININ HUQUQIY ASOSLARINI TATBIQ ETISHDAGI MUAMMOLAR	108-111
<i>Шермухамедова Камилла</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ СДЕЛОК В СФЕРЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	112-116
<i>Саматова Шахзода</i> ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ОБЕСПЕЧИТЕЛЬНОГО ПЛАТЕЖА КАК СПОСОБА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИСПОЛНЕНИЯ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА	117-120
<i>Акрамов Акмалжон</i> ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БЮДЖЕТНЫЙ КОНТРОЛЬ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ	121-125
<i>Гофуржонов Низомиддин</i> ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНЦЕПЦИИ НАСИЛИЯ НАД ДЕТЬМИ В СОВРЕМЕННОМ МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ: СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ	126-132
<i>Акрамова Хилола</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ И ЗАЩИТЫ ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ	133-136

<i>Safayev Javohir</i> XORIYIY DAVLATLARDA PARLAMENT TEKSHIRUVI: HUQUQIY MEKANIZMLAR VA AMALIY TAJIRIBA	137-140
<i>Кучкорова Гулхаёт</i> РАЗВИТИЕ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА В СТРАНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	141-144
<i>Бобоева Муслима</i> ПРАВОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЯ КАК СУБЪЕКТА ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА	145-150
<i>Султонова Дурдона</i> АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ КИБЕРПРЕСТУПЛЕНИЙ НА ЭЛЕКТРОННУЮ КОММЕРЦИЮ В КОНТЕКСТЕ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	151-157
<i>Мелсова Камила</i> ПОНЯТИЕ, ПРАВОВАЯ ПРИРОДА И КЛАССИФИКАЦИЯ ПООЩРИТЕЛЬНЫХ НОРМ.....	158-162
<i>Soatboyeva Shoxnura</i> FUQAROLIK HUQUQIDA MULK HUQUQINI HUQUQIY HIMOYA QILISH INSTITUTINING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	163-166
<i>Qilichev Nosirbek</i> QILMISHNING JINOIYILIGINI ISTISNO QILUVCHI HOLAT SIFATIDA – KAM AHAMIYATLI QILMISHLARNING HUQUQIY TAHLILI	167-169
<i>Allamberganova Farida</i> ANGLO-SAKSON HUQUQIY TIZIMI DAVLATLARI TAJRIBASIDA ELEKTRON TIJORAT VA ISTE'MOLCHILARNING HUQUQIY HIMOYASI	170-175
<i>Turg'unboyev Abrorjon</i> XALQARO HUQUQDA ATROF-MUHITGA YETKAZILGAN ZARAR UCHUN DAVLATLAR JAVOBGARLIGI ASOSLARI VA MUAMMOLAR	176-180
<i>Abdumalikov Otabek</i> AXBOROT OLIISH HUQUQINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY ASOSLARI: AXBOROT TURLARI VA MANBALARINING HUQUQIY JIHATDAN TASNIFLANISHI	181-187
<i>Xursanov Shamsiddin</i> BARQAROR RIVOJLANISH TAMOYILLARINI XALQARO SAVDO MUNOSABATLARIGA IMPLEMENTATSIYA QILISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR	188-192
<i>Adizova Nargiza</i> ELEKTRON TIJORAT SHARTNOMALARINING AN'ANAVIY TIJORATDAGI SHARTNOMALARDAN FARQI VA O'ZIGA XOSLIKLARI	193-196
<i>Omonkeldiyeva Sevara</i> O'ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNING SHAKLLANISHI VA HUQUQIY ASOSLARI	197-199
<i>Anvarova Azizabonu</i> FUQAROLIK PROTSESSIDA MEDIATSIYANING HUQUQIY ASOSLARI	200-203
<i>Сайдалиева Ойсултанмахон</i> ДОКТРИНА СНЯТИЯ КОРПОРАТИВНОЙ ВУАЛИ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КРУГА ОТВЕТСТВЕННЫХ ЛИЦ	204-211

<i>Qahramonova Sevinch</i> IJTIMOIY ADOLAT PRINSIPINI TA'MINLASH: KONSTITUSIYAVIY-HUQUQIY TAHLIL	212-215
<i>Xolmo'minova Barchinoy</i> RAQAMLASHTIRISH TUSHUNCHASI VA UNING IJTIMOIY SOHALARGA, XUSUSAN, PENSIYA TIZIMIGA TA'SIRI	216-220
<i>Sadinov Shohboz</i> XORIJIY DAVLATLARDA ADVOKAT XIZMATIGA HAQ TO'LASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	221-226
<i>Harifov Sobir</i> FUQAROLIK JAMIYATINING MA'NAVIY HAYOTIDA HUQUQIY TARBIYANING O'RNI.....	227-231
PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Turgunova Nilufar</i> CHARACTERISTICS OF IMPLEMENTING HEALTH-PROMOTING TECHNOLOGIES IN INCLUSIVE EDUCATION SETTINGS	232-234
TIBBIYOT FANLARI	
<i>Жураев Жамол</i> ПРИЧИНЫ РЕЦИДИВА ПОСЛЕ ЛЕЧЕНИЯ ГЕПАТИТА С	235-237
<i>Jumabaeva Miyasar, Xidoyatova Dilbar, Mansurova Nargiza</i> INSULTDA HAKKAT BUZILISHLARINI TRANSKRANIAL MAGNIT STIMULYATSIYA (TMS) YORDAMIDA KORREKSIYA QILISHNI OPTIMALLASHTIRISH	238-244

ABDULLA QODIRIYNING „O'TKAN KUNLAR“ ROMANIDA MILLIYLIKNING IFODALANISHI

Jumanazarova Kamola Ibrohimovna

Urganch davlat universiteti,
Urganch, O'zbekiston

Annotatsiya. Ushbu maqolada taniqli o'zbek yozuvchisi Abdulla Qodiriyning „O'tkan kunlar“ romani nemischa tarjimasida milliylikni ifodalanishi tahlil qilingan. Tarjima g'oyat murakkab jarayon bo'lib, u mutarjimdan mahorat va tajriba talab qilishi borasida gap ketadi.

Kalit so'zlar: milliylik, milliy ruh, tarjima matni, milliy muhit, tarixiy kontekst.

EXPRESSION OF NATIONAL IDENTITY IN ABDULLA QODIRIY'S NOVEL "BYGONE DAYS"

Jumanazarova Kamola Ibrohimovna

Urgench State University,
Urgench, Uzbekistan

Abstract. This article analyzes the representation of national identity in the German translation of the famous Uzbek writer Abdulla Qodiriy's novel O'tkan Kunlar (Bygone days). Translation is an extremely complex process that requires skill and experience from the translator.

Key words: national identity, national spirit, translated text, national environment, historical context.

DOI: <https://doi.org/10.47390/978-9910-09-176-6/rkm-11>

O'zbek adabiyoti tarixida Abdulla Qodiriy o'zining "O'tkan kunlar" romani bilan yangi davrni boshlab berdi. Bu asar nafaqat o'zbek romanchiligining ilk namunasi, balki milliy o'zlikni anglash va qadriyatlarni asrab-avaylashda muhim ahamiyat kasb etgan. Roman voqealari XIX asr Buxoro va Qo'qon xonliklari davridagi o'zbek jamiyati hayotini tasvirlash orqali milliylikni yuksak badiiy mahorat bilan aks ettiradi.

"O'tkan kunlar" romanida milliy qadriyatlar, urf-odatlar va an'analar badiiy jihatdan yuksak tasvirlangan. Romandagi obrazlar o'zbek xalqining hayot tarzi, kiyinish uslubi, oilaviy munosabatlari va ijtimoiy hayoti orqali milliy ruhni aks ettiradi. Masalan, asardagi to'y marosimlari, sovchilik, kuyovnavkar va kelin salomi kabi an'analar xalq hayotining muhim jihatlari sifatida berilgan.

Qodiriy roman tilini xalq tiliga yaqin holda yaratdi. Asardagi qahramonlar o'zbek xalqining jonli og'zaki nutq uslubida so'zlashadi. Ayniqsa, devonbegi va otliq qo'shinining nutqi milliylikni yanada jonlantiradi. Shuningdek, "O'tkan kunlar" romanida ko'plab maqol va iboralar uchraydi, bu esa xalq tafakkurining badiiy ifodasidir. Masalan, "Yer yutsa ham, odamni til yutadi" kabi iboralar o'zbek xalq donishmandligi namunalari.

Roman tarixiy voqealarga asoslangan bo'lib, unda XIX asr o'zbek jamiyatining turli qatlamlari – zodagonlar, hunarmandlar, dehqonlar va ulamolar hayoti aks ettiriladi. Muhammad Aminxon, Nasriddinxon, Olimbek kabi tarixiy shaxslar orqali muallif milliy o'zlikni saqlash muammolariga e'tibor qaratadi. Ayniqsa, asardagi siyosiy fitnalar va xonliklar

o'rtasidagi nizolar millat taqdiriga ta'sir etgan voqealarni yoritishga xizmat qiladi. Romandagi ayollar – Kumush, Oybachin va Ra'no obrazlari orqali Qodiriy o'zbek ayolining milliy timsolini yaratadi. Kumush obrazi go'zallik, sadoqat va vatanparvarlik timsoli sifatida tasvirlanadi. U o'zining halol va pokiza sevgisi bilan milliy axloqiy qadriyatlarni ifodalaydi. Bu obrazlar orqali yozuvchi o'zbek oilasida ayollarning tutgan o'rnini yuksak darajada ko'rsatadi. Roman milliy o'zlik va vatanparvarlik g'oyalarini ilgari suradi. Otabek obrazi fidoyi, halol va vatanparvar inson sifatida gavdalandiriladi. U jamiyatdagi adolatsizlik va korrupsiyaga qarshi kurashgan, milliy birdamlikni saqlashga intilgan shaxs sifatida namoyon bo'ladi. Uning fojiali taqdiri esa millatning o'sha davrdagi og'ir ahvolini aks ettiradi.

“O'tkan kunlar” romani o'zbek milliy ruhini, qadriyatlarini va tarixini badiiy ifodalashning yorqin namunasi hisoblanadi. Abdulla Qodiriy o'z asarida milliylikni faqat voqealar tasviri orqali emas, balki obrazlar, til, urf-odatlar va tarixiy haqiqatlarni badiiy yondashuv orqali ifoda etgan. Ushbu asar nafaqat adabiy yodgorlik, balki milliy o'zlikni anglash vositasi hamdir.

Abdulla Qodiriyning “O'tkan kunlar” romani nemis tiliga “Die liebenden von Taschkent” nomi bilan tarjima qilingan. Ushbu tarjimada milliylikning ifodalanishiga bir nechta asosiy jihatlari ta'sir ko'rsatgan:

Nemis tiliga tarjima qilinganida asarning tili o'zbekona ruhini saqlab qolishga harakat qilingan. Xalq maqollari, so'z o'yinlari va o'zbekona iboralar iloji boricha ekvivalent shaklda nemis tiliga moslashtirilgan. Biroq ba'zi hollarda, tarjima jarayonida ayrim so'z va iboralar boshqa madaniyat vakillariga tushunarli bo'lishi uchun izohlab berilgan yoki yumshatilgan. Masalan, o'zbek tilidagi “qirq kun to'y” an'anasi nemis o'quvchisi uchun tushunarli bo'lishi uchun batafsil izohlab berilgan. Romanda tasvirlangan sovchilik, to'y marosimlari, kelin salomi, kuyovnavkar, duv-duv gap kabi o'zbek xalqiga xos an'analar tarjimada ham milliy kayfiyatini yo'qotmagan holda ifodalangan. Tarjimonlar ushbu marosimlarning o'ziga xosligini saqlash uchun ba'zan izohlar bilan to'ldirgan. Masalan, “kelin salomi” nemis o'quvchisi uchun tushunarli bo'lishi uchun “traditioneller Gruß der Braut” tarzida izohlab berilgan.

Tarjimada asarning tarixiy davrga mansubligi saqlanib qolgan. XIX asr Buxoro va Qo'qon xonliklari davrida yashagan o'zbek xalqining turmush tarzi, hukmdorlarning siyosiy kurashlari va xalq orasidagi ijtimoiy tabaqalanish aniq aks ettirilgan. Nemis tiliga moslash jarayonida ayrim tarixiy tushunchalar (masalan, “mingboshi”, “dehqon”, “bek”) nemis tiliga to'g'ridan-to'g'ri tarjima qilinmagan, balki izohlab berilgan. Nemis tiliga tarjima qilingan “Die liebenden von Taschkent” romanida milliylikning asosiy unsurlari – urf-odatlar, til, tarixiy kontekst va qahramonlarning milliy xarakteri asosan saqlanib qolgan. Biroq tarjimada ayrim tushunchalar chet ellik o'quvchilar uchun tushunarli bo'lishi uchun izohlangan yoki moslashtirilgan. Shu sababli, asarning milliy ruhi nemis tilida ham o'z ta'sirini yo'qotmagan bo'lsa-da, ayrim o'zbekona unsurlar originaldagi kabi ta'sirchan bo'lmasligi mumkin. Bu esa tarjimondan mahorat va iste'dod talab qiladi. Har doim ta'kidlanganidek tarjima juda murakkab jarayon. Ushbu jarayon tarjimondan juda katta ma'suliyat talab qiladi zero, tarjimada asliyatni saqlash va shu yo'sinda tarjimonga yetkazib berish mushkul hisoblanadi. Mazkur asar ham nihoyatda mahorat bilan tarjima qilingan asarlar sirasiga kiradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Qodiriy A. 1926. O'tkan kunlar. Toshkent: "Cho'lpon" nashriyoti.
2. A.Qodiriy 2020 „Die liebenden von Taschkent“ Dagveli Verlag Berlin
3. Karimov S. 2008. O'zbek romanchiligi tarixi. Toshkent: "Fan".
4. Rasulov B. 2015. Abdulla Qodiriy ijodida milliylik masalasi. Toshkent: "Yangi asr avlodi".
5. Ismoilov U. 2012. O'zbek nashrida tarix va milliy ong. Toshkent: "Ma'naviyat".

**YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN
INNOVATION G'OYA VA YECHIMLAR**
II RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI
2025-yil, 3-iyun

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent:
Scienceproblems team, 2025. – 245 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 3-iyun

ISBN 978-9910-09-176-6

Barcha huqular himoyalangan.
© Sciences problems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.